

Komentar in karta: 2/12
SLA V144(b).01 'šipa'

Tjaša Jakop

1. Gradivo

Vprašanje iz Ramovševe vprašalnice V144 *steklo* je v novi vprašalnici razdeljeno na dve podvprašanji, tj. na V144a *steklo* – splošni izraz in V144b *šipa*. Zaradi različnih načinov spraševanja se gradivo, zbrano pred letom 1961, razlikuje od tistega, zbranega po preurejeni vprašalnici, in sicer v tem, da v starejših zapisih manjka poimenovanje za 'šipo' ali pa ob zapisanem leksemu ni natančnih podatkov o njegovem pomenu.

Za pomen 'kos navadno ravnega stekla za zapiranje kake odprtine', knj. *šipa* (*i*), se v večini narečij uporablja iz nemščine prevzeti leksem *šajba* oz. *šavba* (slednji v posameznih govorih istrskega in notranjskega narečja). Redkejši je (tudi) knjižni leksem *šipa* oz. *šiba* in *šibra* (v točkah rožanskega in obsoškega narečja). V primorski narečni skupini uporabljajo romansko izposojenko *lastra* oz. *laštra*. Med odgovori so tudi splošna poimenovanja *glaz* (v točkah ziljskega, nadiškega, briškega in prekmurskega narečja) ter *glazovina* oz. *glazovina v oknu* (v točkah prekmurskega narečja).

2. Morfološka analiza

šipa < *(šip)-a ← bav. stvnem. *scīpa*, *schīpa* (pred prehodom -p- > -b- in pred diftongizacijo *i* > *ei*)

šib//a < *(šib)-a ← bav. stvnem. *scība* (po prehodu -p- > -b- in pred diftongizacijo *i* > *ei*) (*//* ≥ *r* (*šibra*) v T012, T013, T019, T024, T066–T068, T071)

šajb//a < *(šajb)-a ← nem. *Scheibe* 'okensko steklo, šipa' (*//* ≥ *r* (*šajbra*) v T245)

šavba, nejasno, verjetno v zvezi s *šajba*

laštra/lastra < *(laštr/lastra)-a ← it. *lastra* (*di vetro*) 'okensko steklo'

lanta < *(lant)-a ← ben. it. *lanta*, furl. *lante* 'okvir pri vratih ali oknu'

glaz < *(glaz)-b ← srvnem. *glas* 'steklo, steklen kozarec' (> nem. *Glas* 'steklo, steklen kozarec')

glazovina < *(glaz)-ov-in-a

glazovina v oknu < *(glaz)-ov-in-a v *okn-u* ← *(glaz)-b + *v_b(n) 'v' + *ok_bn-o 'okno'

verin < *(verin)-b ← ben. it. *veren* 'steklo'

steklo < *(stekl)-o ← knj. slov. *steklo* (← rus. *steklo* < *st_bkl-o 'steklo')

okno < *ok_bn-o 'okno'

taler, nejasno, morda v zvezi z avstr. bav. nem. *Täller* za nem. *Teller* 'krožnik'

3. Posebnosti kartiranja

Karta je leksično-besedotvorno-glasoslovna.

Kot enkratnice so kartirani leksemi *verin* v T063 in *steklo* v T413 ter odgovora *taler* v T115 in *lanta* v T118, ki sta morda nerelevantna.

Kot tretji odgovor v posamezni točki je z znakom za komentar kartiran leksem *šipa* v T155.

Kot nerelevanten odgovor je kartirano poimenovanje *okno* v T003 in T087.

4. Uporabljena dodatna literatura

/

5. Primerjaj

SLA: V144(a).01 *steklo* – splošni izraz (2/11), V135.01 *podboj* (2/6); OLA: /;
ALE: /; SDLA-SI: /; ALI: 325; ASLEF: 4388; HJA: /; ÚMŇyA: /

6. Etnološka osvetlitev

Šipa je večinoma ravno steklo za zastekljevanje oken in vrat na hiši; izraz *šajba* se uporablja tudi v pomenu 'okroglo rezilo na krožni žagi (*cirkularki*) za žaganje lesa' in 'brusilna plošča na električni brusilki za brušenje in rezanje kamna in kovin'. Dalje glej komentar V144(a).01 *steklo* – splošni izraz (2/11).

7. Skica

